

2023-10-31 Nr. NV-2682

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-23-742(2) TAIS-23-15563	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 75³ STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1320 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 46, 59, 74, 75, 75¹, 75², 75³, 76, 77, 82, 83 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO, 9 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 76¹, 76², 83¹ STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO NR. XIV-654 8 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-2559“ PROJEKTO (toliau – Nutarimo projektas)		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2023-05-25	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	☒ Nesvarstyta	☒ Svarstyti TAP ☒ LRV posėdyje

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narys A. Žukauskas pateikė pasiūlymą Mokslo ir studijų įstatymo papildymui (toliau – Įstatymo projektas), kuriuo:

- 1) įstatymo lygmeniu siūloma nustatyti mokslininko visos darbo dienos atitiktis (toliau – MVDDA) apskaičiavimą (iki šiol tai buvo nustatoma poįstatyminiu teisės aktu), nes šis dydis yra naudojamas kaip kintamasis apskaičiuojant lėšas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, skiriamas universitetams ir valstybiniais mokslinių tyrimų institutams iš valstybės biudžeto;
- 2) patikslinti laiko proporciją, kurią dėstytojas skiria dėstyti – laikyti, kad dėstytojas 1/3 laiko skiria studijoms, 1/3 – MTEP veiklai, 1/3 – ekspertinei, organizacinei ir kitai veiklai, kurią siūloma keisti numatant, kad dėstytojas 1/2 laiko skiria studijoms ir kitą pusę laiko – MTEP ir ekspertinei, organizacinei ir kitai veiklai kartu.

Vadovaujantis šiuo metu galiojančiu reguliavimu dėl visos darbo dienos ekvivalento, laikoma, kad mokslo darbuotojai moksliniam darbui skiria visą darbo laiką, nedalyvaujant ekspertinėje, organizacinėje ir kitoje veikloje, kas nėra visiškai teisinga. Ir kadangi iš tikrųjų mokslo darbuotojai taip pat dalyvauja ekspertinėje, organizacinėje ir kitoje veikloje, siūloma nustatyti, kad mokslininkai moksliniam darbui atitinkamai skiria ne tris kartus, o tik du kartus daugiau darbo laiko nei dėstytojai.

Įstatymo projekte numatyta, kad mokslininkų ir menininkų visos darbo dienos atitiktis bus skaičiuojamas kaip tam tikros mokslo srities ar krypties visų institucijos dėstytojų, turinčių mokslo laipsnį, visos darbo dienos atitiktis, padalinto iš 2, ir visų mokslo darbuotojų, turinčių mokslo laipsnį, visos darbo dienos atitiktis suma. Visos darbo dienos atitiktis nurodo, kiek darbo valandų per atitinkamus metus buvo skirta mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtos veikloms vykdyti, išreiškus šias darbo valandas asmenimis per metus. Visos darbo dienos atitiktis apskaičiuojamas pagal tokią formulę:

$$VDDA = \frac{\text{Institucijos tam tikros darbuotojų grupės per metus dirbtų valandų skaičius}}{\text{LR SADM ministro nustatyto tų metų 12 mėnesių darbo valandų skaičius}}$$

VDDA – visos darbo dienos atitiktis;

LR SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija;

VDDA skaičiuojamas institucijos darbuotojams, taigi, jei asmuo dirba daugiau nei vienoje mokslo ir studijų institucijoje (pavyzdžiui, universitete dėstytoju, o mokslinių tyrimų institute – mokslo darbuotoju), tai jo darbo laikas skaičiuojamas konkrečioje institucijoje ir pagal konkrečią pareigybę atitinkamai.

Universitetuose dirba tiek dėstytojai, tiek mokslo darbuotojai. Mokslinių tyrimų institutuose dėstytojų pareigybių nėra, yra tik mokslo darbuotojų pareigybės. Švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis, 2022 m. spalio 1 d. Lietuvos mokslinių tyrimų institutuose dirbo 1 107 tyrėjai su mokslo laipsniu, o universitetuose – 2 112 tyrėjų su mokslo laipsniu ir 4 987 dėstytojai su mokslo laipsniu. Įstatymo projekte siūloma nuostata lems, kad skiriant valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšas moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai universitetai, turintys ir dėstytojų, ir mokslo darbuotojų, gaus didesnę dalį lėšų, palyginti su mokslinių tyrimų institutais, kuriuose dirba tik mokslo darbuotojai.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Nutarimo projektu siūloma iš esmės pritarti Įstatymo projektui, bet kartu pasiūloma nauja Įstatymo projekto nuostatos redakcija, kurioje:

- 1) išlaikomas Įstatymo projekte pasiūlytas MVDDA apibrėžimas, tačiau atskiriamas menininkų visos darbo dienos atitikmens apibrėžimas;
- 2) siūloma numatyti, kad menininkų visos darbo dienos atitikmens apibrėžimas apimtų ne tik meno daktarus, bet ir kad ši sąvoka apimtų dėstytojus menininkus ir tyrėjus menininkus. Šis siūlymas suformuluotas įvertinus meno veiklą vykdančių universitetų darbuotojų struktūrą, kurioje, pavyzdžiui, dėstytojai menininkai ar tyrėjai menininkai gali turėti meno daktaro laipsnį, gali būti pripažinti menininkai ar turėti mokslo daktaro laipsnį. Nutarimo projektu siūloma, kad menininkų visos darbo dienos atitikmens apibrėžimas apimtų tik dėstytojus menininkus, numatant, kad jie pusę savo darbo laiko skiria meno veikloms vykdyti ir su tuo susijusioms ekspertinėms, organizacinėms ar kitoms kultūrinė, socialinė, ekonominę poveikį turinčioms veikloms, ir tyrėjus menininkus, numatant, kad jie visą savo darbo laiką skiria meno veikloms vykdyti ir su tuo susijusioms ekspertinėms, organizacinėms ar kitoms kultūrinė, socialinė, ekonominę poveikį turinčioms veikloms;
- 3) siūloma aiškiai įrašyti, kad menininkų visos darbo dienos atitikmuo būtų taikomas skiriant valstybės biudžeto bazinio finansavimo lėšas meno veiklai universitetams.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Numatoma, kad valstybės biudžeto bazinis finansavimas MTEP universitetams ir valstybiniam mokslinių tyrimų institutams pagal Įstatymo projekte numatytą MVDDA skaičiavimą būtų atitinkamai perskaičiuotas jau skiriant finansavimą 2024 metams, todėl Seimui grąžinus Vyriausybei tobulinti valstybės biudžeto projektą atitinkamai būtų padarytos korekcijos ir universitetų ir valstybinių mokslinių tyrimų institutų biudžetų eilutėse (su sąlyga, kad Seimas priims Įstatymo projektą kartu su valstybės biudžeto projektu, kaip planuojama).

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos skaičiavimais, padidinus dėstytojų, turinčių mokslo daktaro laipsnį, visos darbo dienos atitikmens dalį skaičiuojant mokslininko visos darbo dienos atitikmenį nuo trečdalio (kaip yra skaičiuojama pagal dabartinį teisinį reguliavimą) iki pusės, kaip yra siūloma Įstatymo projekte, valstybės biudžeto bazinio finansavimo sumažėjimas valstybiniam mokslinių tyrimų institutams sudarytų apie 2 mln. eurų. Tačiau Švietimo, mokslo ir sporto ministerija iš turimų valstybės biudžetų asignavimų institutams skirs papildomų lėšų teisinio reguliavimo poveikiui kompensuoti, siekiant išvengti neigiamų pasekmių valstybinių mokslinių tyrimų institutų veiklai.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Iš neformalių pokalbių su valstybinių mokslinių tyrimų institutų atstovais žinoma, kad valstybiniai mokslinių tyrimų institutai nepritaria Įstatymo projekto nuostatom, nes MVDDA apskaičiavimo pakeitimas sąlygoja neigiamo finansinio poveikio institutams atsiradimą. Tačiau Švietimo, mokslo ir sporto ministerija yra numčiusi priemonę valstybės biudžeto bazinio finansavimo pasikeitimams institutams dėl naujo MVDDA apskaičiavimo amortizuoti – paskirstyti atitinkamai 2 mln. eurų, kad finansavimas institutams nemažėtų.

Rengdama Nutarimo projektą Švietimo, mokslo ir sporto ministerija neinicijavo Įstatymo projekto aptarimo su valstybinių mokslinių tyrimų institutų ir (ar) universitetų atstovais.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Kadangi Seimo narys inicijuojamus Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimus dar 2022 m. buvo registravęs ne tai (ne naujausiai priimtai) Mokslo ir studijų įstatymo redakcijai, o vėliau perregistravo tinkamai, Nutarimo projektu kartu atsakoma į Seimo valdybos prašymą dėl Vyriausybės išvados projektui, kuris buvo registruotas neteisingai Mokslo ir studijų įstatymo redakcijai – nepritariama, nes siūlymas yra nebeaktualus.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Žaromskytė-Rastėnė

Strateginio valdymo grupė, grupės vadovė